

Delområde

Fleninge

Antagen av kommunfullmäktige 12 juni 2018.

Natur- och kulturmiljöprogram
helsingborg.se/naturochkultur

HELSEINGBORG

Vad är ett natur- och kulturmiljöprogram?

Våra natur- och kulturmiljöer är viktiga för stadens attraktionskraft nu och i framtiden. Natur- och kulturmiljöprogrammet beskriver de mest värdefulla natur- och kulturmiljöerna i Helsingborgs stad. Det ger oss;

- *en samlad helhetsbild av Helsingborgs värdefulla natur- och kulturmiljöer i ett gemensamt dokument.*
- *bra kunskap för att bevara, informera om och stärka kvaliteter i våra natur- och kulturmiljöer.*
- *ett uppdaterat och förbättrat planeringsunderlag för att styra markanvändningen och sköta våra värdefulla miljöer.*
- *möjlighet att uppnå nationella, regionala och lokala miljö kvalitetsmål.*
- *underlag för att bilda nya kommunala naturreservat.*

Natur- och kulturmiljöer är viktiga för att människor ska trivas och må bra. De ger en känsla av sammanhang, och kan öka invånarnas stolthet för sitt område eller sin bygd genom att stärka dess identitet. Många värdefulla miljöer fungerar som populära utflyktsmål och är en tillgång för rekreation och friluftsliv. Genom en ökad lokal delaktighet och bra information kan fler personer bli intresserade av att bevara, utveckla och upptäcka våra natur- och kulturmiljöer.

Enligt plan- och bygglagen samt miljöbalken är kommunen skyldig att ta hänsyn till natur- och kulturvärden i samband med att vi planlägger och fattar beslut om nya områden. Vi är skyldiga att bevara och utveckla dessa miljöer för framtida generationer. Kunskapen om vårt kulturarv ger oss också perspektiv på vår egen tid och en förståelse för att framtidens helsingborgare kan komma att leva på annat sätt än vad vi gör nu. Kunskap om växt- och djurarter hjälper oss att tolka markhistorien och tillstånd i naturen.

Stadsbyggnadsförvaltningen och kulturförvaltningen har gemensamt ansvar för att ta fram natur- och kulturmiljöprogrammet. Det kommer att ersätta tidigare Naturvårdsplan för Helsingborgs kommun (Stadsbyggnadskontoret 1992) och Kulturminnesvårdsprogram för Helsingborgs kommun (Helsingborgs museum 1991). Genom att förena natur- och kulturmiljöerna i ett gemensamt dokument vill vi tydliggöra samband och helhet, till exempel genom att visa vilka platser som har natur- och kulturvärden som sammanfaller.

Natur- och kulturmiljöprogrammet har stöd av Helsingborgs Vision 2035 och Översiktsplan 2010. Det är ursprungligen ett mål i stadens Miljöprogram (2011-2015). Natur- och kulturmiljöprogrammet är en sam-

manställning av nuvarande kunskap som fördjupas genom inventering, rapporter, bevarandeprogram med mera. Det är ett av flera fördjupade kunskaps- och planeringsunderlag för Helsingborgs översiktsplanering som ska underlätta när vi gör avvägningar mellan olika intressen i samhällsplaneringen. Natur- och kulturmiljöprogrammet kommer att vara ett kunskapsunderlag till nästa översiktsplan och underlaget är tillgängligt i Helsingborgs stads digitala karttjänst.

Beskrivningarna av värdefulla natur- och kulturmiljöer är indelade i 13 delområden; *Allerum, Bårslöv, Fjärestad, Fleninge, Frillestad, Hässlunda, Kattarp, Kropp, Kvistofta, Mörap, Ottarp, Välinge och Välluv*. Gränserna motsvarar i princip de socknar som har funnits i nuvarande Helsingborgs stad. Natur- och kulturmiljöprogrammet fokuserar i första etappen på landsbygden. Delområdet Helsingborgs centralort/ Raus socken ligger utanför avgränsningen.

Layout och foto: Stadsbyggnadsförvaltningen, där inget annat anges.

Arbetsgrupp: Stadsbyggnadsförvaltningen/Översiktsplaneenheten samt Kulturförvaltningen/Kulturmagasinet. Mia Jungskär stadsantikvarie, Widar Narvelo kommunekolog, Ami Cvitan Trelman projektledare, Christina Andersson, Birgit Müller, Eva Fransson.

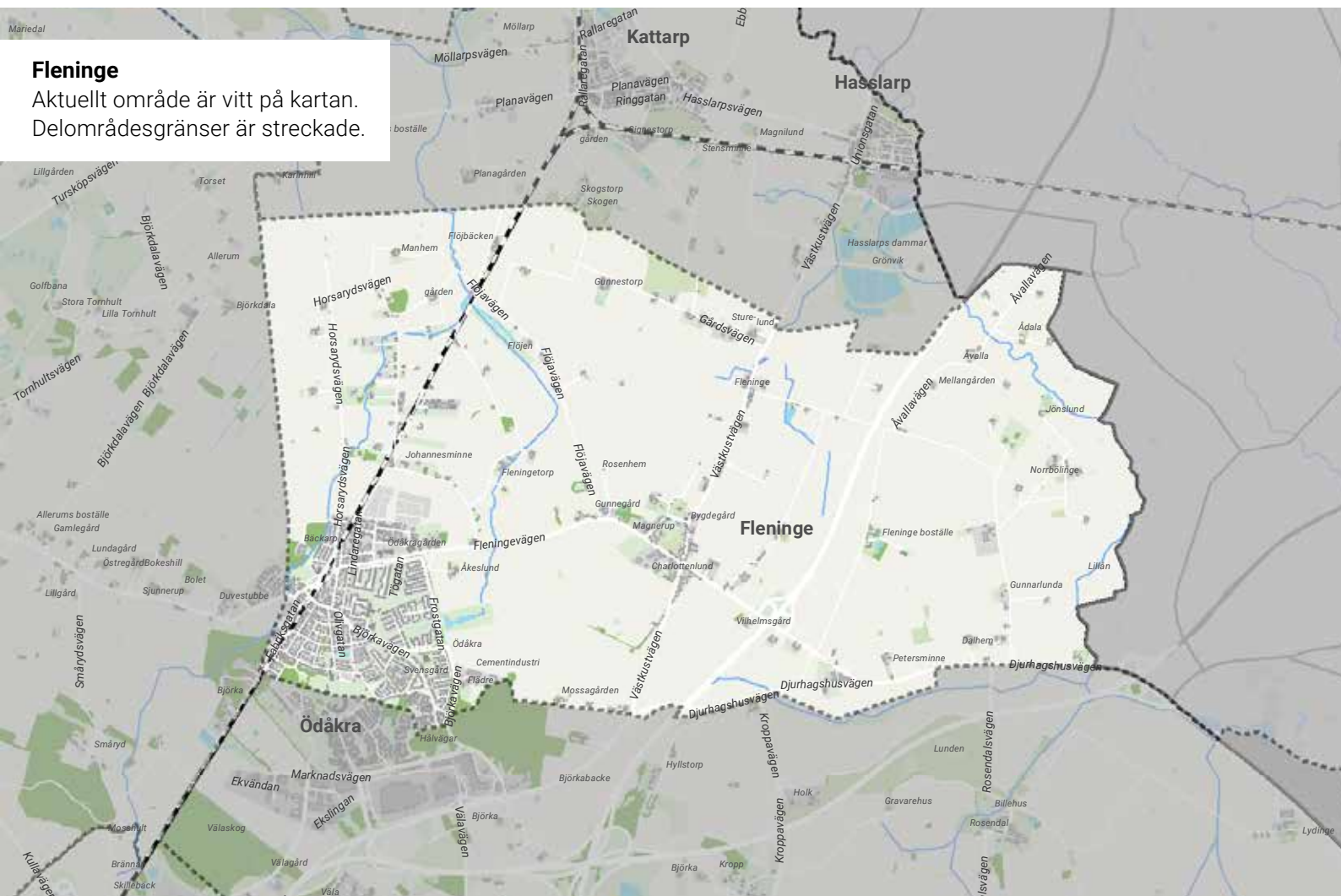
Citera oss gärna men ange källan. Har du frågor eller synpunkter är du välkommen att kontakta översiktsplaneenheten på stadsbyggnadsförvaltningen, telefon 042-10 50 00. Du kan också läsa mer på helsingborg.se/naturochkultur

HELSINGBORG

Innehåll

Naturgivna förutsättningar	4
Kulturlandskapet och vägnätet	6
Skogsgömmaregården med lövskogsdunge	7
Fleninge Gunnestorp med skogsdunge och bebyggelsen längs Gårdsvägen	7
Våtmarken Flöjen (se även område Kattarp/Haslarp)	8
Fleninge vägsamhälle	8
Ödåkra samhälle	11
Sammanfattning av befintliga värden och skydd	12
Skyddade natur- och kulturmiljöer	14
Lokala natur- och kulturvärden att förstärka i planeringen	15
Källor	16

Fleninge

Aktuellt område är vitt på kartan.
Delområdesgränser är streckade.

Naturgivna förutsättningar

Delområdet som motsvarar Fleninge socken ligger på den norra sluttningen av Helsingborgsryggen där den möter Ängelholmsslätten. Helsingborgsryggen är en förhöjning av berggrunden och sträcker sig i nordvästlig till sydöstlig riktning, från Viken till Svalöv. Den skapades genom att landet höjdes när inlandsisen smälte bort. Berggrunden består av skiftande lager av sandsten och lerskiffer med inslag av moränlera. De låglänta delarna har bestått av sanka marker som lätt översvämmades. Bebyggelsen har samlats på de högre markpartierna. Fleninge samhälle ligger på en höjdrygg som till största delen består av sand, grus och stenblock som är väl-dränerade och lättodlade jordarter.

Höjdskillnaden inom Ödåkra från Väla centrum till Horsarydsvägen upplevs

särskilt tydligt när man kör in i Ödåkra söderifrån via Björkavägen. Jordarterna består huvudsakligen av moränleror som ger goda åkerjordar. Jordbruksmarken har klass 8 på en 10-gradig skala. Längs Djurhagshusvägen i Ödåkra finns ett stråk av sand- och grusavlagringar som delvis har använts som grustäkt.

Det finns inte många fornlämningar kvar från de äldsta tidsperioderna i området. I närheten av Mossagården finns en stenåldersboplats där ett antal lösa fynd har påträffats, exempelvis stenyxor. Däremot finns det flera lämningar från medeltid och historisk tid, såsom bytomter och vägmärken. De senare har koppling till vägnätets stora betydelse för områdets utveckling.

Gamla gränser kan markeras av träd och stengården som här i Fleninge.

Utblick från söder över Fleninge.

Kulturlandskapet och vägnätet

Den medeltida bebyggelsen låg i anslutning till högt belägna marker. Fleninge by lades på en grusrygg och även de gamla byarna Gunnarlunda och Ödåkra ligger betydligt högre än den omgivande lermoränen. Inte förrän efter man hade gjort stora utdikningar på 1800-talet kunde de delar av landskapet som ursprungligen var sankmarker utnyttjas fullt ut för odling.

Naturen har under lång tid dominerats av Kulla fälad, vilket är en gemensam betesmark som sträckte sig från Kullahalvön till Helsingborg. Den skar igenom socknen i ett centralt bälte mellan väst och öst. Fäladen bestod av flack terräng som låg 9-17 meter över havet. Betesmarkerna översilades av grundvatten och det fanns ett antal kärr. Flöjens våtmark med sitt lilla genomrinnande vattendrag är fortfarande märkbart. Området kring kärret är det lägst belägna partiet i delområdet. I fäladens södra gräns bredde Fleninge radby ut sig med sina åkrar och ängar.

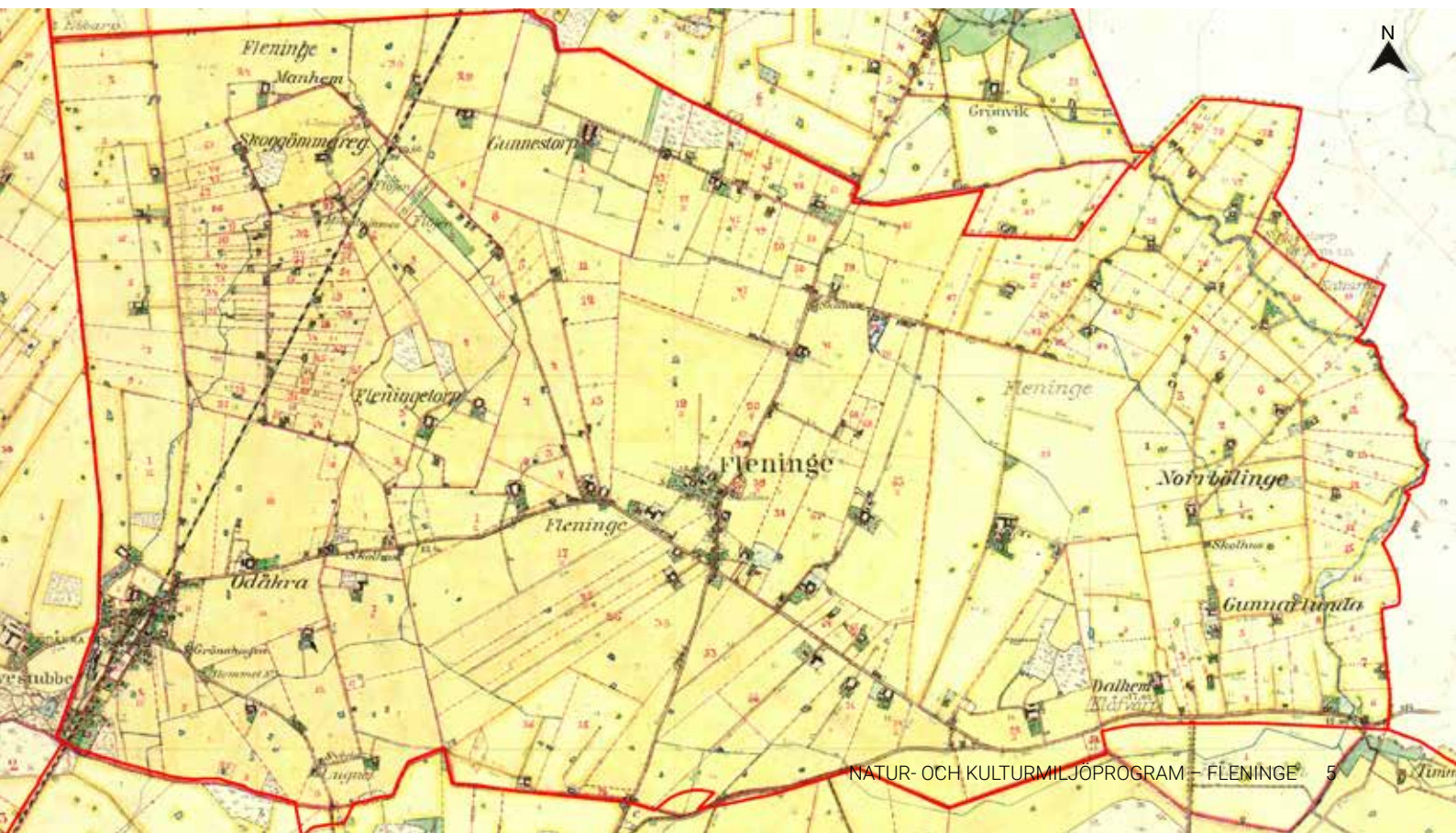
Flera äldre odlingsgränser finns bevarade. Sydväst om Flöjen finns en liten del kvar av den gräns som skiljde Fleningetorps vång från den omgivande fäladsmarken. Även stora delar av Fleninge sockens södra gräns mot Kropp har en gammal sträckning som har ett högt odlingshistoriskt värde. Den markerar övergången mellan Kropps och Fleninges inägor.

I västra kanten av Signestorps skog (delområde Kattarp) utmed Jöns Jons väg, finns rester av en fäladgräns. Under en kort sträcka på cirka 300 meter följer gränsen den gamla kyrkstigen mellan Kattarp och Fleninge. Kyrkstigen har i övrigt suddats ut från landskapet. Markhistorikern Mårten Sjöbeck beskriver under början av 1900-talet gränsen som en stengärdesgård som på sin ena sida har en stödjande sluttande jordvall.

I området finns det en mycket gammal bebyggelsestruktur. Många byar finns dokumenterade så långt tillbaka som på

1500-talet och kan vara äldre än så. Fleninge har medeltida rötter och har varit den största och mest dominerande byn inom delområdet. I trakten kring Fleninge fanns kompletterande mindre byar som Gunnarlunda, Norrbölinge och Ödåkra samt ett fåtal ensamgårdar, Klåfarp (idag Dalhem), Fleningetorp, Fleninge Gunnestorp och Skoggömmarehuset som alla ligger kvar i gamla lägen. Åkermarken brukades sedan 1700-talet främst av självägande bönder. Även om jordbruksfastigheterna har blivit större så finns det fortfarande ingen riktigt stor jordbruksfastighet inom delområdet.

Fleninge socken. Häradsekonomisk karta 1910-15.

Fleninge har ett strategiskt läge där två viktiga vägar möts. Vägar finns markerade på Buhrmans karta från 1684, men som kommunikationsstråk är de troligen samtida med de medeltida bondbyarna. Den nord-sydgående vägen förband Helsingborg med västkusten och övriga Sverige. Den korsas av vägen som ledde till Skånes inland och vidare mot Stockholm. Båda dessa vägar var viktiga för Helsingborg och var också betydelsefulla för Fleninges bönder. Efter 1800-talets mitt odlade man främst för att sälja varorna och bönderna var beroende av att transportera sina produkter, främst till Helsingborg men också till övriga landet.

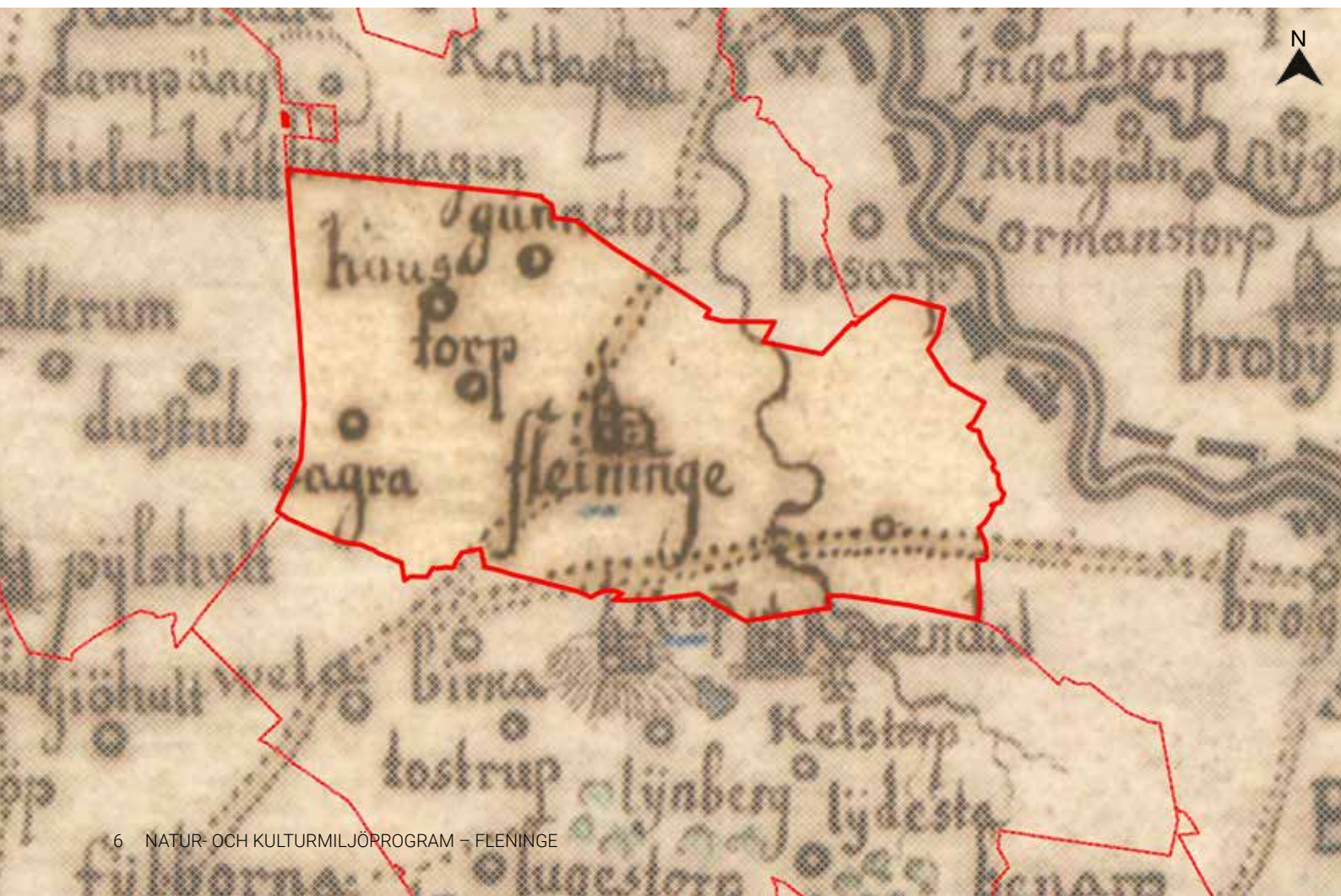
När riksvägssystemet infördes under första halvan av 1900-talet blev vägen som gick rakt igenom Fleninge klassad

som riksväg 3. Den var en kort men värdefull väg som band samman riksväg 2 mot Göteborg med riksettan mot Stockholm. Då motorvägen mellan Helsingborg och Varalöv invigdes 1964 minskade de båda riksvägarnas betydelse.

Kring ensamgårdarna finns det kvar ett värdefullt lokalt vägnät där flera små vägsträckningar från tiden före enskiftet finns bevarade, till exempel tillfartsvägarna till Skoggömmaregården i socknens nordvästra del och vägen mot Gunnestorp och Fleningetorp.

År 1885 invigdes järnvägen till Kattarp som drogs igenom Ödåkra. I Fleninge var besvikelsen stor över att järnvägen drogs i utkanten av socknen. Den fick däremot stor betydelse för utvecklingen av Ödåkra samhälle.

Buhrmans karta från 1684.

Större gårdar med skogsdungar

Skoggömmaregården

Skoggömmaregården (Skoggömma-rehuset) är en ensamgård som nämns redan på 1500-talet i den så kallade Gammeldanska Landeboken från 1589. Namnet lär komma av det gammeldanska uttrycket "engegimmere" det vill säga en ängsvaktare som såg till att betesdjur inte tog sig in i ängen och åt upp vinterfodret. Tillfartsvägen är från tiden före enskiftet. Nuvarande mangårdsbyggnad är uppförd på 1870-talet. Till gården hör även ekonomilängor i tegel och korsvirke samt av gråsten och panel.

Såväl Skoggömmaregården som Fleninge Gunnestorp är äldre ensamgårdar som ligger i anslutning till lövskogsdungar. Ädellövskogsdungen vid Skoggömmaregården ligger väster om järnvägen och är omgiven av betesmark. Den ligger där det fanns en mindre stubbskott-säng på 1700-talet. Den långa kontinuiteten, det obrutna sammanhanget, har bäddat för en rik flora och fauna.

Fleninge Gunnestorp med skogsdunge

Fleninge Gunnestorp syns som en större gård på lantmäteriets uppmätningar från 1780-talet. Gården var då ett kronoskattehemman, det vill säga den hade tidigare ägts av kronan (staten), men sedan friköpts av en privatperson. Själva gården ligger kvar i sitt ursprungliga läge och entrén kantas av två milstolpar. Nuvarande mangårdsbyggnad är från 1847 och flankeras av två korsvirkesbyggnader samt två stora ekonomilängor i tegel och gråsten. Det är en välbevarad gårdsmiljö som har en lång kontinuitet som ett aktivt jordbruk.

Vid Fleninge Gunnestorps gård på Gränsen mot Kattarp finns ett värdefullt skogsparti där det växelvis växer samlingar av gran och ädellövträd, till exempel ek och bok. Platsen gränsar till Gunnestorps "norramark" som redan 1784 var bevuxen med ek och bok enligt lantmäteriets uppteckningar från den tiden.

Bebyggelse längs Gårdsvägen

I samband med enskiftet i början av 1800-talet byggde man ett flertal gatuhus och mindre gårdar längs det som idag kallas Gårdsvägen. Denna enklare bebyggelse som är knuten till vägen är tidstypisk och har än idag en småskalig karaktär. Vissa bostäder har troligen varit arbetarbostäder till Gunnestorp. Lönearbetet fick en allt större betydelse under 1800-talet och andelen obesuttna personer ökade kraftigt, det vill säga personer som inte ägde egen jord utan arrenderade ett torp under en större bondgård eller herrgård. Bebyggelsen består av enkla längor som på vissa ställen har ersatts av nya boningshus under 1900-talets början, samt av några enstaka, små gårdar med bevarade ekonomibyggnader. Dåvarande Fleninge nr 20, nr 21 och nr 24 blev utskiftade hit vid enskiftet. Den sistnämnda kallas idag för Sturelunds gård.

Fleninge Gunnestorp.

Skogen vid Fleninge Gunnestorp.

Skoggömmaregården.

Fleninge vägsamhälle

Fleninge allmänning

Fastigheterna i Fleninge allmänning är placerade i ett fiskbensformat mönster, vilket var karaktäristiskt för våtmarker. Den ursprungliga våtmarken Flöjen, som numera är utdikad, låg enligt 1700-talskartan öppen på Kulla fälads sydöstra del, strax öster om stubbskottsängen "skoggömmen". Vid storskiftet på 1700-talets slut användes Flöjen som torvtäkt. På den före detta betesmarken finns hög örtvegetation. I en närliggande bäck har man påträffat vattenväxten kupandmat. Det är den enda kända växtplatsen för denna art i kommunen. Strax intill vid järnvägen har man påträffat en annan sällsynt växt, småtörel. Våtmarken fyller en funktion som utjämningsmagasin och kvävefälla vid översvämningstillfällena. Den är värdefull för djurlivet i det annars torra och öppna åkerlandskapet.

Fleninge vägsamhälle

Namnet Fleninge har haft många stavningar, exempelvis Flininge, Fflemmynge och Fläninge. Ändelsen -inge i ortnamnet antyder att orten kan härstamma från sen järnålder och att byn i så fall är äldre än kyrkan som byggdes på 1100-talet. Ortnamnet kan också härstamma från adjektivet flen som betyder bar, naken. Nakenheten skulle syfta på den nakna åsen längs den gamla oskiftade byn. På 1700-talskartorna har Fleninge formen av en radby. Förutom kyrkan bestod byn vid den tiden av 32 gårdar och flera småhus. Fleninge var med andra ord en av de största bondbyarna inom nuvarande Helsingborgs kommun.

Raden av gårdar ligger, i likhet med Katraps och Allerums bondbyar, i kanten mellan åker och den gemensamma Kulla fälad. Från respektive gård ledde fågator mot norr till den stora fäladsmarken. Längs radbyns södra kant sträckte sig bygatan, den så kallade gudan, som var en del av vägen mot Allerum respektive Bjuv. Söder om vägen fanns byns åkrar,

och på en karta från 1756 finns också en väderkvarn markerad. Byns linjära form bröts endast av Fleninge kyrka med tillhörande bebyggelse. Liksom flera andra medeltida kyrkor i helsingborgstrakten låg kyrkan i ett karaktäristiskt randläge vid Kulla Fälad. Den romanska kyrkan härstammar troligen från 1100-talet. Fleninge kyrka genomgick en omfattande utbyggnad och reovering på 1800-talet för att möta en starkt växande befolkning.

Fleninge har idag en helt annan form än den gamla radbyn. Från den oskiftade radbyn finns det bara enstaka byggnader kvar. En sådan är exempelvis fastigheten Fleninge 23:1 som ligger på samma plats sedan tiden före enskiftet. Efter att gårdarna utskiftats tillkom ny väganknuten bebyggelse som från slutet av 1800-talet spreds ut längs vägkorset. Allt fler bostadshus uppfördes när Västkustvägen blev riksväg, och 1959 fanns både möbelaffär och flerbostadshus längs vägen.

Flöjens våtmark.

Fleninge mölla.

Fleninge kyrka.

Egen kommun till 1951

Det finns kvar enstaka byggnader som berättar om Fleninges historia som ett administrativt centrum. I det sydvästra hörnet av vägkorset finns Fleninge kommunalhus från 1929 som behöll sin funktion fram till 1951, då Fleninge kommun upphörde. Ett ålderdomshem byggdes söder om gästgiveriet omkring 1900. Det revs på 1980-talet och ersattes med tre tvåvåningshus med hyreslägenheter. Fleninge sparbankshus hade ursprungligen en banklokal men det har även använts som skola och lärarbostad. Det så kallade Donationshuset kommer från 1850-talet och var då socknens fattighus. Det har senare använts som ett skolhus och är idag ett bygdemuseum. Väderkvarnen som finns på kullen kommer från Hjälmskult och ersatte en väderkvarn från 1854 som brann ner 1960. Utanför Fleninge längs Fleningetorpsvägen fanns en gammal dansbana i anslutning till den skogsdunge som fortfarande finns kvar. Dit gick det bussresor från Helsingborg på 1940-talet.

Allé vid Fleninge boställe.

Fleninge på 2000-talet

Byn expanderade i början av 2000-talet med 15 villor längs Magnerupsvägen. Någon större sammanhållen villabebyggelse har inte tillkommit, utan byn har vuxit stegvis i små etapper.

Fleninge och Ödåkra omfattas av ett bevarandeprogram från 2018 som pekar ut byggnadernas kulturvärden.

Sturelunds gård vid Gårdsvägen.

Fleninge kommunalhus

Bebyggelse längs Magnerupsvägen.

Fleninge gästgivaregård

Fleninges strategiska läge i ett viktigt vägnät har inneburit att mängder av bönder och småhantverkare passerade på sin väg att sälja produkter på marknaderna i Helsingborg. Under 1600-talet etablerades många gästgivaregårdar i liknande lägen runt om i landet. Tidigare hade logi för resande ordnats av landsvägstavernor, kloster och enskilda gårdar. Det är okänt när den första gästgivaregården uppfördes i Fleninge, men verksamhet kan spåras åtminstone till 1660-talet, då en ny gästgivaregård uppfördes efter att den gamla blivit illa medfaren under kriget.

Den byggnad som idag utgör Fleninge Gästgivaregård byggdes 1810. Den ger fortfarande ett intryck av 1800-talets början med halvvalmat, brutet tak och höga korspostfönster. Huvudbyggnaden kännetecknas också av den nästan våningshöga gråstenssockeln och den branta trappan som leder upp till bottenvåningen. Till gården hörde också en stor trädgårdsanläggning. Den betydelsefulla helsingborgaren Petter Olsson föddes på gästgiveriet 1830 då hans far drev verksamheten. Han blev framgångsrik spannmålshandlare och konsul. Verksamheten har bedrivits periodvis sedan slutet av 1900-talet efter att Fleninge förlorade sin betydelse som genomfartsled.

Fleninge motell

Sveriges första motell startades i Fleninge år 1954 på grund av dess strategiska läge. Motellet kan ses som ett sentida komplement till gästgivaregården och blev ett modernare uttryck för att tillgodose de resandes behov. Det byggdes på uppdrag av byggherren Kungliga svenska Automobilklubben (KAK) och ritades av den danske arkitekten Bendt Hjelm-Jensen på Gustaf Birch-Lindgrens arkitektkontor. Motellet var uppbyggt kring bilen och omhändertagandet av bilisten byggde på självservice. När bilisten kom till motellets kring-

byggda gårdsplan skulle man stanna till utanför receptionen, betala, få sin rumsnyckel och köra till det anvisade rummet med en tillhörande parkeringsplats. Entréerna varierade i tre olika färger och var lätta att hitta. Alla rum hade samma standard, man kunde väcka gästen automatiskt från receptionen via en personsökare som var kombinerad med radio.

På morgonen kunde bilisten antingen få en lätt frukost i baren eller få med sig en frukostkorg. Precis som för gästgiveriets skjutshållning var det viktigt att vårda sitt transportmedel. Vid gästgiveriet fanns möjlighet till stallplats, foder och hästbyte. Vid motellet skyddades bilen av skärmtak och motorvärmare var standard. Bilisten kunde lämna in bilen för service som klarades av under natten vid motellets egen BP-station, där man även kunde tanka. Allt för att bilen skulle vara i körbart skick till morgondagens fortsatta färd.

Motellets blomstringstid upphörde när motorvägen mellan Ängelholm och Helsingborg från 1964 konkurrerade ut riksvägen. Anläggningen är fortfarande i bruk och har kvar sin karaktäristiska form men motellet är ombyggt och mycket av 1950-talets originalinredning har skingrats.

Fleninge motell.

Fleninge Gästgivaregård.

Fleninge Gästgivaregård.

Ödåkra

Ortnamnet Ödåkra är en slags försvenskning av det danska namnet Øgre eller Øgger, som kommer av "ö-åkrar". Namnet lär komma av byns små, högt belägna åkerlappar som omgavs av sankmarker och vattensamlingar. I början av 1800-talet var byn liten och oformlig och bestod av fyra gårdar plus några mindre torpliknande gårdar längs vägen mot Fleninge. Den var tämligen anspråkslös enligt en lantmätarbeskrivning från 1701. Jorden var "medelmåttig at bruka". Ångsmarken var till "stor del skoglupen och öfverväxt med Ek, Björk, Hassel och Widebuskar ...". Byn växte sakta och bestod av tio gårdar, ett skattehus och ett husartorp när enskiftet genomfördes.

Ödåkra spritfabrik

Det stora uppsvinget för Ödåkra kom 1885 när järnvägen norrut från Helsingborg mot Ängelholm drogs genom orten. Järnvägen lockade nya företag att etablera sig. Ett av de större företagen var Helsingborgs Spritförädlings Aktiebolag som byggde en spritfabrik i orten. Verksamheten startade 1897 av J. I. Nelson men efter några år tog N. P. Mathiasson över. Redan 1898 tillverkade fabriken runt en halv miljon liter råsprit årligen, men det var hård konkurrens med andra spritfabriker. Ett av flaggskeppen bland produkterna var brännvinet Ödåkra

Taffel Akvavit från 1899. Vid mitten av 1900-talet hade fabriken cirka 200 - 300 anställda, och till verksamheten hörde snickeri, tunnbinderi, smedja, gymnastikanläggning, sjuksköterska, bibliotek och ett nattvaktssystem. En stor del av produktionen bestod av härtappade viner och likörer, vilket innebar att alkoholen skeppades till Sverige i tankar för att buteljeras på returflaskor i Ödåkra. År 1976 lade man ner spritfabriken i Ödåkra och 140 anställda förlorade jobbet. Det faktum att Ödåkra låg inåt land utan hamn kan ha varit en bidragande orsak. Bränneribyggnaden har rivits men stora delar av de övriga industribyggnaderna i gult tegel är bevarade.

Den växande bebyggelsen i Ödåkra bestod främst av villor eller mindre flerfamiljshus som uppstod strax norr om fabriken och stationen, där landsvägarna och järnvägen korsas. Ödåkra expanderade sakta under första hälften av 1900-talet med mindre, styckebyggda villor, varav många var uppförda efter typritningar. Spritfabriken styckade också ut tomter till arbetarna för att de skulle bygga och bo på den under en viss period. På så sätt tryggade man arbetskraften. Efter att Ödåkra spritfabrik lades ner 1977 upphörde persontrafiken på järnvägen under en period.

Egen kommun 1952

Ödåkra tillhörde tidigare Fleninge kommun. Vid kommunreformen 1952 slog man samman kommunerna Fleninge och Allerum och Ödåkra blev centralort i Ödåkra landskommun. Orten fick ett eget kommunhus och ett nytt centrum med låga gula tegelbyggnader med service samlades kring ett torg i slutet av 1960-talet. Många kommuner passade på att göra stora investeringar innan kommunreformen 1971. Norrlyckeskolan byggdes strax innan Ödåkra införlivades med Helsingborgs kommun, men större delen revs 2010. Bebyggelsen förtätades successivt och samhället har från 1960-talet och framåt karaktären av en villaförort till Helsingborg. Sedan 1990-talet trafikeras Ödåkra av lokaltåg/pågatåg, och samhället har fortsatt att växa. Ödåkra är idag ett större samhälle i nära anslutning till Helsingborg och utbyggnaden av bostäder fortsätter.

I östra delen av Ödåkra har den stora dagvattenanläggningen Frostgatans magasin blivit ett framträdande inslag. Magasinet har anlagts för att fördröja dagvatten men används också flitigt för rekreation.

Fleninge och Ödåkra omfattas av ett bevarandeprogram från 2018 som pekar ut byggnadernas kulturvärden.

Buhrmans karta 1684.

Ödåkra spritfabrik.

Sammanfattning av befintliga värden och skydd

Vägnätet har haft stor historisk betydelse för trakten. Större delen av det glesa vägnätet från tiden före enskiftet finns kvar. De två korsande vägarna, Fleningevägen och Västkustvägen, har styrt bebyggelseutvecklingen i socknen. De båda landsvägarna har samband med placeringen av Fleninge kyrkbys bebyggelse och har utöver sin höga ålder också ett kontinuitetsvärde. Liknande samband har vägen mot Allerum haft med Ödåkras tidigaste bebyggelse.

Skoggömmaregården med ädellövduge är en ålderdomlig struktur som har ett stort värde för att förstå hur kulturlandskapet växte fram. Gårdens nuvarande bebyggelse är välbevarad, PBL 8:17 tillämpas. Gården utgör en helhet med den närliggande skogsdungen. Dungen, 2,5 hektar, innehåller främst bok och ek som växer på före detta slätteräng. Den är värdefull för flora och fauna och för landskapsbild. Naturvärdet klassas som högt, klass 3, och regler för ädellövskog enligt skogsvårdslagen tillämpas.

Fleninge Gunnestorp med skogsdunge och bebyggelse längs Gårdsvägen är tillsammans en väl sammanhållen kulturmiljö. Blandningen mellan Gunnestorps storskaliga jordbruk, arbetarbostäder och småjordbruk visar hur jordbruket har utvecklats under 1800-talet. Bebyggelsen och kopplingen till det omgivande landskapet har ett odlingshistoriskt och samhällshistoriskt värde. Helhetsmiljön klassas som särskilt värdefull enligt PBL 8:13 även om de individuella byggnaderna har olika egenvärden. Skogsdungen vid Fleninge Gunnestorp, 10 hektar, med en blandning av planterad gran och ädellövskog växer på före detta slätteräng. Dungen är värdefull för flora och fauna och för landskapsbild. En anlagd damm finns också. Naturvärdet klassas som högt, klass 3, och regler för ädellövskog enligt skogsvårdslagen tillämpas.

Fløjens våtmark, 20 hektar, är den enda större kvarvarande våtmarken i området som påminner om de låglänta sankmarkerna som fanns i det historiska kulturlandskapet. Tillsammans med fastigheternas karaktäristiska fiskbensmönster har Flöjen och "Allmanningen" i väster ett stort odlingshistoriskt värde. Strax väster om Fløjens våtmark och alldeles intill järnvägen finns en anlagd våtmark på knappt ett hektar. Naturvärdet klassas som mycket högt, klass 2, med hänvisning till hydrologiska, zoologiska och floristiska värden. Strandskydd gäller enligt MB 7:13-15. Skavebäcken ansluter till Flöjen och beskrivs under delområde Kattarp. *Rosendals våtmark*, cirka 12 hektar, ligger nära Rosendals slott, på gränsen mellan Fleninge och Kropps socknar. Se delområde Kropp.

Fleninge samhälle var från början en medeltida kyrkby som hade formen av en radby fram till enskiftet. Numera har samhället formen av ett vägsamhälle från 1800-talet, men kyrkan och några jordbruksenheter ligger fortfarande i sina ursprungliga lägen. Denna bebyggelse har ett stort byggnads- och samhällshistoriskt värde. Flera byggnader med administrativa funktioner, såsom Donationshuset, före detta kommunalhuset och Fleninge sparbank, har byggnads- och socialhistoriska värden. Fleninge Gästgiveri är en av de mest värdefulla byggnaderna och även kommunens enda bevarade äldre gästgiveribyggnad. Gästgiveriet har samband med de äldre landsvägarna, vilka i sin tur har samband med kyrkbys funktion. Det byggnadshistoriska värdet är främst knutet till gästgiveribyggnaden och trädgården. Gästgiveriet har också ett stort samhällshistoriskt värde då det vittnar om hur historiska landsvägstrafikens uppbyggnad och kontinuitet. Fleninge vägsamhälle ingår i länsstyrelsens kulturmiljöprogram. Kyrkan och kyrkotomten skyddas enligt KML 4.

Fleninge motell är ett tidigt exempel på en ny arkitektur som var anpassad för bilismen. Det har ett stort arkitekturhistoriskt värde. Tillsammans med Gästgivaregården är motellet också samhällshistoriskt intressant. De är båda exempel på landsvägstrafikens långa kontinuitet, och hur den har förändrats tillsammans med den kommunikationsbundna arkitekturen.

Bevarandeprogram för Fleninge och Ödåkra (2018) pekar ut de byggnader som bedöms uppfylla kraven på särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13 samt där varsamhet enligt PBL 8:17 särskilt ska tillämpas. Länsstyrelsen i Skåne har pekat ut Fleninge som särskilt värdefull kulturmiljö i det regionala kulturmiljöprogrammet. Flera av byggnaderna har skydd i detaljplan, bland annat har Donationshuset och Gästgiveriet givits skyddsbestämmelser och motellet har varsamhetsbestämmelser.

Ödåkra samhälle. Spritfabriken i Ödåkra och den äldre bebyggelsen kring stationsområdet och utmed vägen mot Fleninge har ett stort samhällshistoriskt värde och en tydlig anknytning till Ödåkras historia som stationssamhälle och industriort.

Numera domineras Ödåkra av den seriebyggda bebyggelsen som påbörjades på 1960-talet. Även denna har ett samhällshistoriskt värde, då den visar samhällsförändringen i Ödåkra och efterkrigstidens vanligaste boendeformer. Dessa miljöer ska hanteras med varsamhet. Det före detta kommunhuset samt en av samhällets östra bostadsenklaver, bestående av gula tegelhus, uppförda under 1960-talet i dansk "tätt-och-låg"-stil har arkitektoniska värden. Det öppna landskapet mellan Ödåkra och Fleninge kyrkby är värdefullt för att behålla de olika samhällenas identitet.

Bevarandeprogram för Fleninge och Ödåkra (2018) pekar ut de byggnader som bedöms uppfylla kraven på särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13 samt där varsamhet enligt PBL 8:17 särskilt ska tillämpas.

Övriga strukturer och värden i landskapet

Bebyggelsestrukturen är mycket gammal. Utöver byarna Fleninge, Gunnarlunda, Norrbölinge och Ödåkra ligger ett fåtal ensamgårdar, Klåfarp (idag Dalhem) Fleningetorp, Fleninge Gunnestorp och Skoggömmarehuset kvar i gamla lägen.

Alla stenmurar, åkerholmar, småvatten, odlingsrösen, mangelgravar och alléer i odlingslandskapet är skyddade genom biotopskyddet i miljöbalken MB 7:11. Det innebär att det krävs tillstånd av länsstyrelsen, som tillsynsmyndighet, för att ta bort eller på annat sätt påverka natur- och kulturelementen i det öppna odlingslandskapet. Det krävs även tillstånd av skogsstyrelsen för att påverka biotoper i skogsmark. Objekten är inte utmärkta på kartorna.

Större våtmarker (över 1 ha) som inte omfattas av biotopskydd fyller även de en viktig biologisk och hydrologisk funktion i landskapet. Ändring av alla våtmarker kräver tillstånd från länsstyrelsen. Endast objekt med särskilt höga natur- och kulturvärden finns med på kartan.

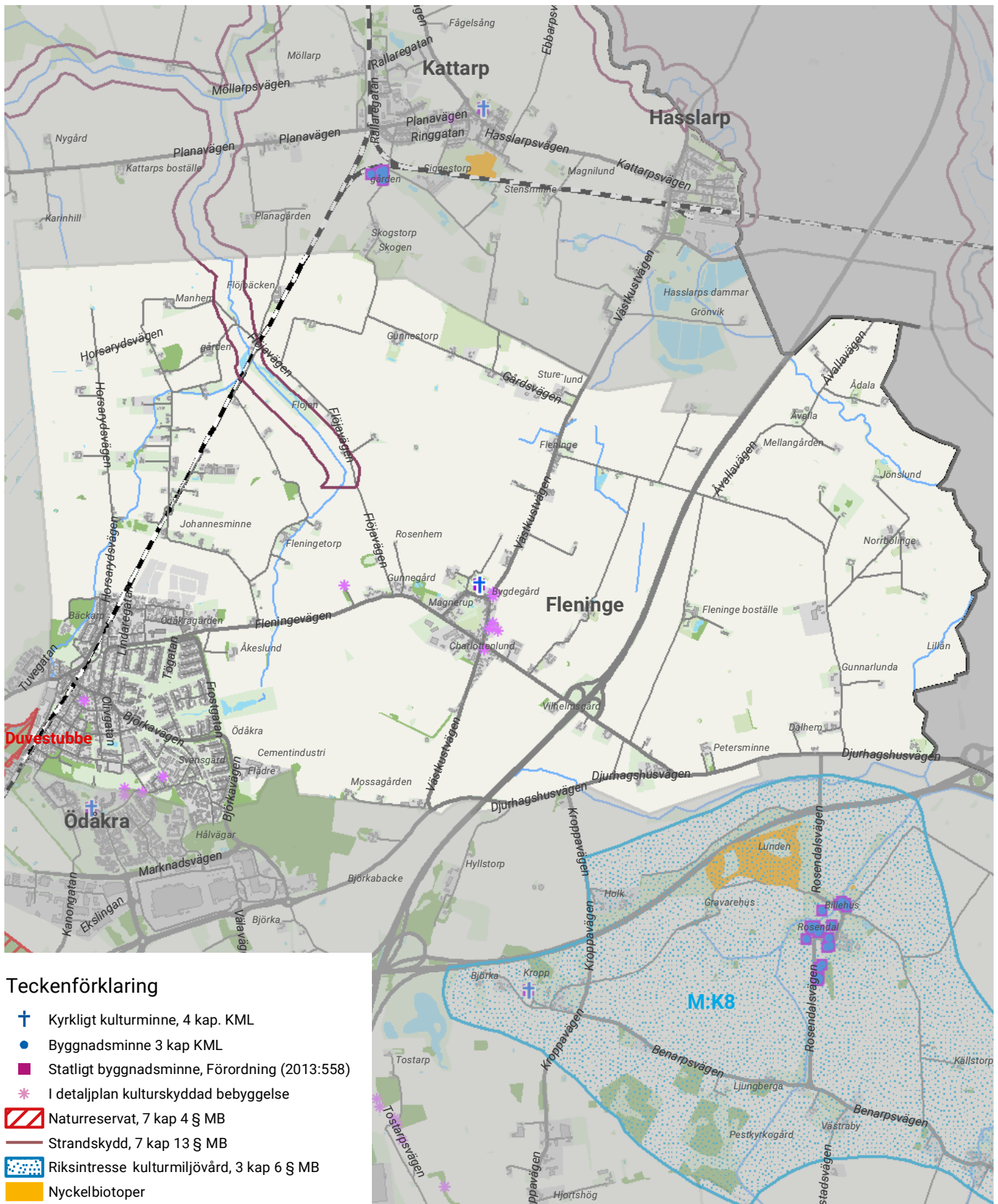
Fornlämningar, kyrkor och kyrkogårdar är skyddade genom lagen om kulturminnen med mera. För information om fornlämningar hänvisas till fornlämningsregistret.

Ansvar för att skydda och vårda våra natur- och kulturmiljöer delas av alla, såväl enskilda som myndigheter.

Skyddade natur- och kulturmiljöer

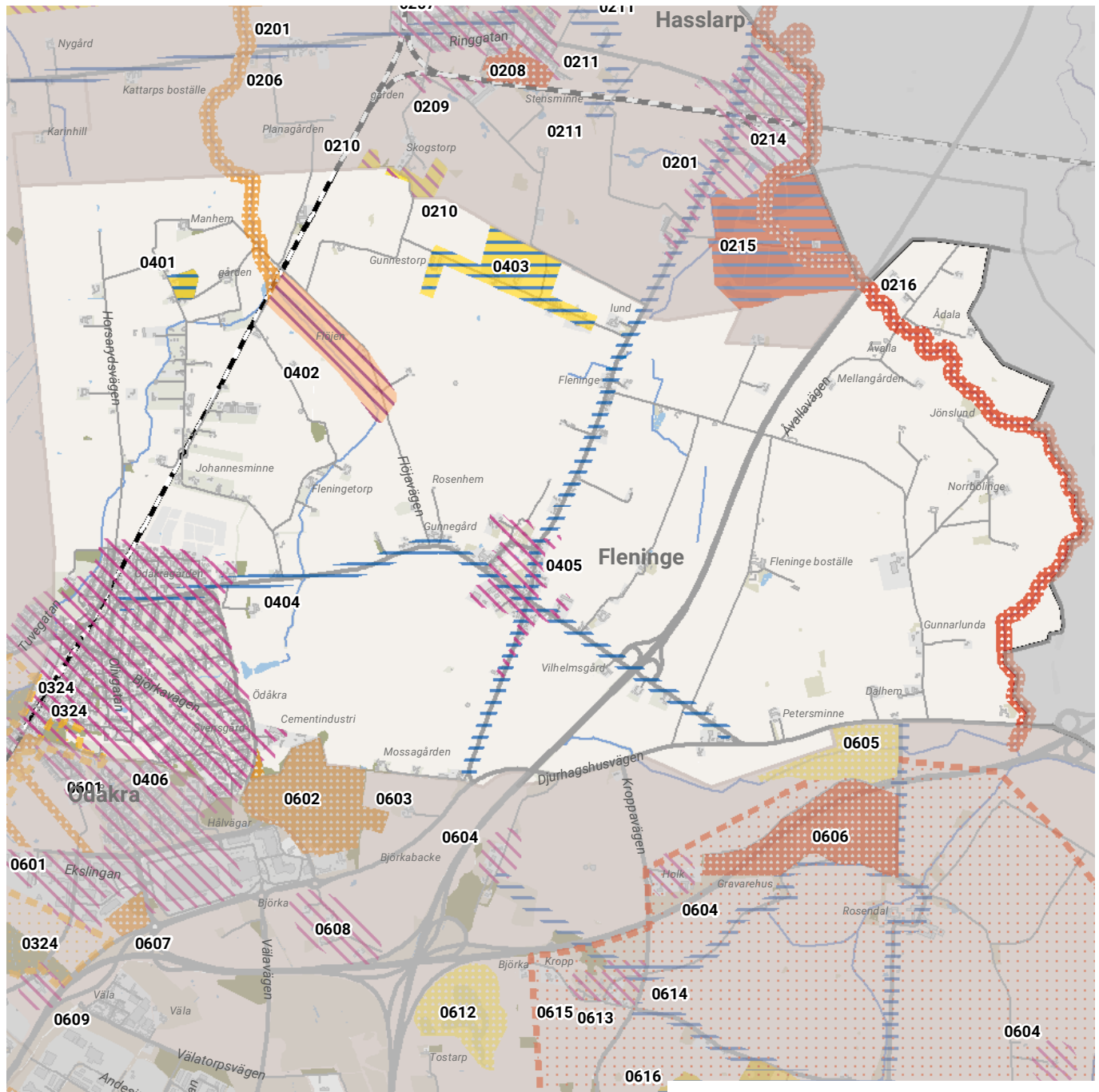
För information om fornlämningar läs mer på fornsok.se.

Generellt biotopskydd enligt miljöbalken kap 7:11 redovisas inte på kartan.

Lokala natur- och kulturvärden att förstärka i planeringen

I Introduktion till Natur- och kulturmiljöprogram kan du läsa mer om bedömning av lokala natur- och kulturvärden.

Objekt-id	Namn
0206	Skavebäcken vid Flöjen (Fleninge)
0216	Hasslarsån
0401	Skoggömmaregården med ädellövdunde
0402	Flöjens våtmark och intilliggande allmänning
0403	Fleninge Gunnestorp gård med skogsdunge och bebyggelsen längs Gårdsvägen
0404	Vägnät av historiskt intresse
0405	Fleninge samhälle
0406	Ödåkra samhälle
0601	Våla norra - Björkastaden

Teckenförklaring

- Högsta naturvärde, klass 1
- Mycket högt naturvärde, klass 2
- Högt naturvärde, klass 3
- Odlingslandskap, högsta naturvärde, klass 1
- Odlingslandskap, mycket högt naturvärde, klass 2
- Kulturhistorisk struktur i landskapet
- Värdefull kulturmiljö

Källor

Andersson B A: Fleninge - en socken i Luggude härad. Åmål 1982.

Lars Svensson kåserar över: Spritan i Ödåkra en nykter affärsidé, CD-skiva 2012, copyright Åke Fagerberg.

Naturskyddsföreningen i Helsingborg, florainventeringar 1980-ff.

Olsson Margareta, Bebyggelsen utmed järnvägen i Ödåkra, Helsingborgs kommun, Skåne, Wallin kulturlandskap och arkeologi, rapport 2006:21.

Svenska gods och gårdar. D. 5, Skåne, Nordvästra delen, 1937. Helsingborgs museum, Kulturminnesprogram för Helsingborgs kommun, 1991.

Helsingborgs museum, Kulturminnesprogram för Helsingborgs kommun, 1991.

Helsingborgs stadsbyggnadskontor, Naturvårdsplan för Helsingborgs kommun, 1992.

Helsingborgs stadsbyggnadskontor, Ortsanalys för Fleninge 2005.

Helsingborgs stadsbyggnadskontor, Ortsanalys för Ödåkra 2004.

Bevarandeprogram Ödåkra Fleninge, 2018. Helsingborgs stad.

Helsingborgs Översiktsplan 2010.

Historiska kartor.
www.lantmateriet.se/

Länsstyrelsen i Skåne, Riksintressen och regionala intressen för natur- och kulturmiljöer, Helsingborgs kommun.
www.lansstyrelsen.se/skane

Riksantikvarieämbetet, Fornsök - fornlämningsregistret.
www.raa.se

Höstmosaikslända.

Du hjälper oss att hålla naturen hel och ren genom att meddela oss om fel eller lämna synpunkter. Det kan du enkelt göra med hjälp av appen "**Ett bättre Helsingborg**". Du kan även ringa eller mejla. Helsingborg kontaktcenter: 042-10 50 00, kontaktcenter@helsingborg.se

helsingborg.se/naturochkultur

HELSINGBORG